בס"ד, י"ג שבט, ה'תש"י

יאצ"ט כבוד אמו הרבנית הצדקנית מרת שטערנא שרה נ"ע זי"ע.

היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעני , ופי' רש"י היושבת בגנים, הקדוש ב"ה אומר לכנסת ישראל, את הנפוצה בגולה רועה בגנים של אחרים ויושבת בבתי כנסיות ובתי מדרשות, חברים מקשיבים מלאכי השרת שהם חבריך בני אלקים דוגמתך, באים לשמוע קולך בבתי כנסיות. והוא מהמד"ר, דבשעה שישראל יושבין בבתי כנסיות ובתי מדרשו' וקוראין את השמע ועוסקין בתורה, חברים מקשיבים , אני ופמליא שלי באים לשמוע בקולך. ועוד איתא במד"ר חברים נקראים מלאכי השרת, מפני שאין ביניהם לא קנאה ולא שנאה ולא תחרות , ולכן העוסקים בתורה ויושבים בגנים דבתי כנסיות ומדרשות, הנה גם החברים שהם מלאכי השרת מקשיבים לקולם. ולהבין זה יש להקדים תחלה מה שנת"ל דהעבודה במשכן ומקדש הוא לאהפכא חשוכא לנהורא דהחושך עצמו יאיר , ולכן הי' המשכן מעצי שטים שמהפכין שטות דלעו"ז לשטות דקדושה ואז הנה ושכנתי בתוכם גילוי אור הסובב.

ו) **והנה** בזה יובן מה שעצי המשכן נקראים בשם קרשים, וכמ"ש ועשית את הקרשים למשכן עצי שטים עומדים . וביאור הענין דהנה בהקדמת הזהר בענין האותיות דאעלו קמי' קוב"ה למיברי' בהו עלמא כו' איתא דאות ק' ר' אתון דאתחזיאו על סטרא בישא אינון, ובגין לאתקיימא נטלי אות ש' בגוויהו הוי קשר, ולעיל מיני' (באות ש') אי' הואיל ואתון דזיופא נטלין לך למהוי עמהון לא בעינא למברי בך עלמא, דבגין דלא אתקיים שיקרא וכו' מכאן מאן דבעי למימר שיקרא יטול יסודא דקשוט בקדמיתא ולבתר יוקים לי' שיקרא דהא את ש' את קשוט איהו, את קשוט דאבהתן דאתיחדו בה. הנה ק' ר' הן לנגד ד' וה'(שהרי ר' מתדמה להדל"ת והק' לאות ה'), דד' וריש הנה דומים זל"ז* בדמותן וכן בפירושן , דד' הוא מלשון דלות ועניות, דבספירות הוא ספירת המלכות דלית לה מגרמה כלום, ובכחות נפש האדם הוא כח הדיבור, שהיא מקבלת ולבוש להכחות שלמעלה ממנה. וכמו השפעת השכל והמדות. וכן אות ריש הוא מלשון עניות ודלות וכמ"ש (משלי י) מחיתת דלים רישם, וכתיב ריש ועושר כו'. והנה אע"פ דד' וריש הם שוים בפירושם, ומ"מ ה"ה מובדלים ומחולקים בענינם, וכאשר יחליף הריש במקום הדל"ת או ד' במקום הר' ה"ז מחריב* עולמות ח"ו, וכמו כל המאריך באחד מאריכים לו ימיו ושנותיו, ובלבד שידגיש בהדל"ת*, ואם מחליפו ח"ו באות ריש ה"ז מחריב עולמות, וכן לא תשתחוה לאל אחר, וצריך להדגיש אות ריש, ואם מחליפו ח"ו בדל"ת ה"ז מחריב עולמות, והיינו דגם דר' וד' דומים

דומים זה לזה : בכהנ"ל ראה זח"ג קס, ע"ב. פרדס שער האותיות פ"ב. אוה"ת ס"פ לך.
ה"ז מחריב : ויק"ר פי"ס, ב.
שידגיש בהדל"ת : מוש"ע או"ח סי' סו.

בתמונתם ופירושם, ומ״מ ה״ה מובדלים ומרוחקים זמ״ז בתכלית, והיינו דאות דל״ת הוא בקדושה ואות ר׳ הוא מאתון דאיתחזיאו על סטרא בישא. והנה ההפרש ביניהם בתמונתם הוא דאות ד׳ הרי יש לו יור״ד מאחוריו, דאות יור״ד מורה על הביטול ואזיירת גרמה׳, והיינו מלכות דאצילות דלית לה מגרמה כלום, והוא לפי שהיא בתכלית הביטול והשפלות. וזהו דמלכות דאצילות נעשי׳ נקודה תחת היסוד, והיינו ביטול והנחת עצמותה לגבי שארי ספירות, אשר בזה הרי היא נעשית בחינת כלי לקבלה. וכמאמר׳ כלי ריקן מחויק מלא אינו מחזיק, וכמו המקבל הנה בכדי שיהי׳ כלי לקבלה, ה״ז דוקא כאשר הוא בתכלית הביטול והשפלות, דאז הוא כלי לקבל אמיתת השפעת הרב, וא״ז מספיק עדיין מה שהתלמיד אינו בבחינת יש ומציאות, כ״א דוקא כאשר יהי׳ בבחינת ביטול והעדר המציאות, וכל מה שמצמצם א״ע יותר בהביטול שלו, הנה יותר ויותר תהי׳ הקבלה, והמשל בזה מההכנה בכח התנועה להגביה איזה משא, דמשא קלה אינה צריכה הכנה כלל, ומשא כבדה הנה כל מה אשר יצמצם א״ע ביותר בהכנה הנה יוכל להגביה משא כבדה ביותר, וזהו לא תמצאי בגסי הרוח ולא במי שמרחיב עלי׳ לבו כים, וגסי הרוח הוא שאין לו ביטול, ומובן אשר אינו שייך לקבל דבר תורה, אלא גם במי אשר מרחיב עלי׳ לבו כים, והיינו שבעת לימודו אינו בטל בתכלית אלא שהוא מציאות בעיני עצמו (וכמו התלמיד אשר בעת השפעת הרב ה״ה חושב ומהרהר בהשגת הענין, ובאמת צריך בעת מעשה רק לקבל דברי הרב ואח״כ יתבונן בדבר השגת הענין) וחושב בהשגת הענין כפי חיוב שכלו, והיינו שאינו בבחינת ביטול במציאות לגמרי, והמקבל האמיתי ה״ה בטל בתכלית, וזהו כל ענין הקדושה שיהי׳ בבחינת ביטול בתכלית, ובזה הוא כל ענין העבודה, וזהו הביטול דבחינת מלכות, ולכן כל הגילויים הוא ע״י השפלות והביטול דבחינת מלכות, ובזה יובן מ״ש תפלה לדוד הטה ד׳ אונך ענני כי עני ואביון אני, דתפלה לדוד הוא ההתקשרות והביטול דבחינת מלכות, הנה גודל תוקף הבקשה הטה כו׳ וענני מפני מה הוא לפי דעני ואביון אני, שהוא בחינת הביטול דבחינת מלכות, וזהו האות ד׳, משא״כ ריש אין בו יור״ד, שאין בו בחינת הביטול, ואדרבא הוא בבחינת ישות וגסות, ולכן הוא מאתון דאיתחזיאו על סטרא בישא, והעניות והדלות דסט״א הוא שאין להם שייכות לאלקות, וזה עצמו מה שאין להם שייכות לאלקות והעניות והדלות שלהם. בזה גופא ה״ה נעשים בבחינת יש ומציאות יותר ויותר.

קיצור. ד׳ ור׳ שניהם מי׳ דלות, בד׳ קדושה יור״ד מאחוריו, תכלית הביטול ועי״ז הוא כלי לקבלה, ימשיל בתלמיד שצ״ל בהעדר המציאות בעת הקבלה, משא״כ באות ר׳.

ז) והנה האות יור״ד שבאות ד׳ מה שבזה מתחלק תמונת הדלי״ת מתמונת הרי״ש הוא מאחוריו דוקא, והיור״ד אם שהוא אות זעירא מכל האותיות הנה

אזיירת גרמה : זח״א כ, א.

וכמאמר כלי : ברכות ח, א. וראה חדא״ג שם. תרי״א ס״ם מספסים. ד״ה אני לדודי ש״ת ס״ג.

לא תמצא : עירובין נה, א.

הוא ראש לכל האותיות, דכל אות הרי תחלתו אות יו"ד, והוא מה שביו"ד נברא העולם הבא, דעל זה אומר כי כל בשמים ובארץ ותרגם דאחיד בשמיא ובארעא, שהיא ספירת יסוד שבחינת המלכות מקבל ממנה, ומה דאחיד בשמיא ובארעא, הנה שמים וארץ, שמים אש ומים, בחינת חו"ג, וארץ בחינת מלכות, והוא שע"י ספירת היסוד הוא יחוד חו"ג ומלכות, אבל ולרש אין כל, דבאות ריש אין כל בשמים ובארץ, שאין להם ספירת היסוד המחבר, וגם הדיבור הוא בא בתכלית ההעלם וההסתר, וכמ"ש נאלמתי דומי' החשתי כו', דגם הדיבור בא בתכלית ההעלם, להיות דהאור וחיות המחי' את הסט"א הוא הארה דהארה חיצוני' דחיצוני', ובא בתכלית ההעלם, וזהו דיעקב אמר יש לי כל ועשו אמר יש לי רב, דבקדושה שהוא בחינת ומדריגת יעקב אמר יש לי כל, בחינת כל דאחיד בשמיא ובארעא, אבל בעשו שהוא קליפה וסט"א אמר יש לי רב, שהוא אין לו בחינת כל המחבר כיעקב, כ"א רב שהם ריבוי השפעות גשמי', וכמאמר רב מתיבתאי מאן דאיהו זעיר איהו רב ומאן דאיהו רב איהו זעיר, דבקדושה דאיהו זעיר דאזעירת גרמא, וכמ"ש מי יקום יעקב כי קטן הוא, איהו רב בגילוי בחינת כל, אבל מאן דאיהו רב דיש לו רב איהו זעיר, דלרש אין כל, והוא רק בהשפעה גשמי', וזהו דכתיב כפירים רשו ורעבו, ופי' בזוהר• שקאי על ע' פרי החג, וזהו כפירים רשו, שהם הולכים ומתמעטים, וידוע דע' פרים הם נגד ע' שרים, דההשפעה גשמי' נק' רשו שהוא בחי' עני כו', ובמק"מ איתא דקליפה וסט"א נק' פרים ושניהם אמת, דלהיות כללות החיות שמחי' אותם הוא רק הארה דהארה מהארת הקדושה, ולכן ההשפעה הוא בתכלית ההעלם וההסתר שהוא השפעה חיצוני' דחיצוני', וזהו שזה גופא עושה אותם בבחי' ישות יותר, וכמו פרעה שאמר לי יאור ואני עשיתיני, שזהו היסך האמת ממש, דהאמת הוא שנתברך בברכתו של יעקב (וכדאיתא בפרש"י ע"פ ויברך יעקב כו'), ופרעה הוא אותיות הערף, הנה עוד כיחש והי' כפוי טובה לאמר לי יאורי כו', והיינו שע"י ההשפעה ה"ה נעשה בבחינת יש יותר.

קיצור. ימשיך דהיו"ד שבאחורי הד' הוא כל דאחיד, יש לי כל. לר"ש אין כל. יש לי רב דקליפה גורם הישות.

ח) **והנה** בקדושה נעשה מאות ד' ה', ובסט"א נעשה מר' ק' •, דה' הרי יש בו ג"כ אות יו"ד מלפניו והוא רגל השמאלי דאות ה', אלא שהוא מלפניו, ובדלי"ת הוא מאחוריו, והיינו שמורה על אופן היחוד, דאות ד' מקבל מאות ג' שקדם אליו, והוא יחוד אב"א, ובאות ה' היו"ד מלפניו, שהיחוד הוא בבחינת פנים בפנים, וזה נעשה ע"י הצדקה, וכדאיתא בכתבי האריז"ל• דצדקה הוא צדק ה' שמאות ד' נעשה ה', וכמארז"ל• ג' ד' גמול דלים,

---

וכמאמר רב מתיבתא : זח"א קכב, ב. זח"ג קסח, א.
ופי' בזוהר : ח"ג רנט, א.
נעשה מר' ק' : סע"ח ההקומה לשבת. שער הכוונות ענין תחום שבת.
בכתבי האריז"ל : סעמי מצות פ' ראה. שער המצות וס' הלקוטים שם. ובכ"מ. וראה מאו"א מע' צדק.
וכמארז"ל ג' ד' : שבת קו, א.

שהד׳ מקבל מהג׳ ועי״ז נעשה אות ה׳, אבל בסט״א נעשה מר׳ ק׳, דק׳ ה״ה דומה בתמונתו לאות ה׳ אלא שבאות ה׳ הרגלים הם בשוה, ובאות ק׳ הרגל השמאלי הוא יורד למטה, שזהר״ע• רגליה יורדות מות, שהוא קנה הקו״ף, והוא משארז״ל ירד גבריאל ונעץ קנה בים ועלה בו שרטון ועליו נבנה כרך גדול (שהוא מיצר לישראל, רש״י), והוא קנה הק׳ הנעשה בקלי׳ וסט״א, וזה הוא המיצר לישראל. וביאור הענין ע״ד החסידות הוא, דהנה הג׳ קווין• דאות ה׳ הם ג׳ לבושי הנפש מחשבה דיבור ומעשה, ולכן קנה השמאלי הוא נפסק מהשני קוין להורות שהמעשה הוא נפסק מדיבור ומחשבה, דהגם דמחשבה הוא לבוש המיוחד ודיבור לבוש הנפרד, ולכן המחשבה הוא רק לעצמו והדיבור הוא אל הזולת, הנה בכ״ז הרי הדיבור הוא בערך אל המחשבה, משא״כ מעשה שהוא נפרד. דכן הוא גם בסדר העולמות דכל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו, דבראתיו הוא בריאה עולם המחשבה, ויצרתיו יצירה עולם הדיבור, ובעשי׳ אומר אף, דאף הפסיק הענין, וזהו רגל השמאלי דאות ה״א שהוא מורה על המעשה. ואות ה״א בקדושה הוא כאשר ג׳ לבושי הנפש מחשבה דיבור ומעשה ה״ה ממולאים מאור התורה, החכמה והמדות, והיינו דבמחשבתו חושב מחשבת התורה, ובדיבורו מדבר בדברי תורה. וגם במי שהוא פשוט ולא ידע מאי קאמר (והיינו שאינו בעל השגה), בכ״ז מהדר לדבר בדברי תורה ובפסוקי תורה וכן בדברי תפלה, ומעשה במעשה המצות, וכן בעשיותיו הגשמי׳ הרי כל מעשיך יהי׳ לשם שמים, והיינו דגם בעשיית דברי הרשות, מה שמותר לו ע״פ התורה, יהי׳ לש״ש, וכמו בעסק מו״מ וכמ״ש ששת ימים תעבוד, והכוונה בהריוח הוא שיוכל לקיים את המצות לשמור ולעשות, וכמו במצות צדקה וגמ״ח, וכן בכדי שיהי׳ מוחו ולבו פנויים לעסוק בתורה ללמוד וללמד לשמור ולעשות את זמני קביעות העתים לתורה ועבודה שבלב בתפלה. וכאשר עושה כן הנה מלבד זה אשר מרויח זמני הלימוד ומחי׳ נפשו ממש ומאירה באור התורה והתפלה, הנה עוד זאת אשר עצם העסק מו״מ שלו (כאשר הוא לש״ש) הוא כדבעי, דבמילא ה״ה נזהר מאונאה וגזל מרמה ושקר, דהרי יודע אשר כל אלה שנא הוי׳, ואיך יעשה דבר אשר היפך אלקות. וגם מאיר בגילוי אצלו האמונה פשוטה הקבועה בכל לב איש ישראל דברכת הוי׳ היא תעשיר, והברכה תבוא רק כאשר יהי׳ העסק כלי ראוי לברכת הוי׳, וכן הוא מתנהג גם בשארי הענינים שלו הן באכילה ושתי׳ שהוא לש״ש להבראת גופו שיוכל ללמוד ולהתפלל ולעבוד את הוי׳ בקיום המצות, איש איש לפי מהותו ומדריגתו, מארי תורה מארי תפלה מארי עובדין טבין בצדקה וגמ״ח והדומה לפרנס עניים ולהיות מתמכין דאורייתא בגופו וממונו, דאז כאשר עושה זאת לש״ש, הנה בדרך ממילא הרי עצם הפועל הוא כדבעי, וכמו שהוא באכו״ש שנזהר מן המותרות דהפי׳ הוא דגם בדברים המותרים, הנה דבר שהוא מותרות לו נזהר מזה, מאחר שאין ענינו למלאות תאות נפשו כ״א מה שהוא לצורך קיום גופו וחיותו. וכן הוא גם בשארי הדברים שהוא עוסק בהם, וכמו גבאי צדקה והדומה, הרי דבריו הם בנחת ובקירוב הדעת ואף שלפעמים הוא בחוזק גדול לעמוד על איזה דבר בתוקף גדול, שיהי׳

יורד למטה שזהר״ע : ראה ספר הלקוטים שם.

חג׳ קוין : ראה תו״א ד״ה חייב אינש (הראשון). לקו״ת ר״פ בלק. ועוו״.

נעשה הדבר ההוא בהידור והדומה, ובכ"ז הנה מדבר בנחת ודברי טעם, ומתרחק מהגאוה עד קצה האחרון, להיות שהעיקר הוא אצלו פנימי' הענין שהוא מצות הוי', וזהו אות ה"א בקדושה. ואות ק"ף הם המחדו"מ דלעו"ז, ונעשה מאות ר"ש, דאות ר"ש הוא מחר"ד דלעו"ז, דכאשר הוא מלא ממח"ז והרהורין בישין, וכן בדיבורים אשר לא להוי' המה, לא מבעי דיבורים האסורים, להי"ר רכילות והדומה, אלא גם ריבוי דברים בטלים, הנה נעשה ע"ז קנה הקו"ף שהוא המעשה, והיינו שנופל במעשה לא טוב ר"ל, וזהו קנה הקו"ף שיורד למטה, והוא שע"י מעשה לא טוב ה"ה יורד למטה מטה, ובא מהמח' והדיבור הלא טובים. וזהו דכתיב והבור ריק אין בו מים, דישנו באר באל"ף ובור בוא"ו, דבאר באל"ף קאי על הנשמה, וכמ"ש מעין גנים באמ"ח, דכשם שהבאר נובע מתתא לעילא, וע"ז הוא ריבוי המים, כן הנשמה ע"י ירידתה בגוף שהוא בירא עמיקתא, אבל כאשר עוסק בתורה ומצות כנ"ל, הנה מזה דוקא נעשה עליית הנשמה ביתר שאת בעילוי אחר עילוי, וזהו מעין גנים, דע"י שהנשמה בבחינת באר הנובעת בגילוי לאלקות, ע"י העבודה בבירור וזיכוך הגוף ונה"ב הנה מזה נעשה המעין בהגנים, דגן הוא ג"ע, וכמ"ש ויטע כו' גן בעדן כו', וגנים הם ב' המדרי' שבג"ע, גן עדן התחתון וגן עדן העליון, והוא שקי' דמיא, נחל התענוג שנעשה לנשמות בג"ע בעלותם למעלה כו', אבל הבור רק, דרק הוא בור כו'. וזהו שארז"ל (שבת דכ"ב ע"ב) ממשמע שנאמר והבור ריק איני יודע שאין בו מים ומה ת"ל אין בו מים, לומר לך מים אין בו אבל נחשים ועקרבים יש בו, דהבור ריק ובור שהוא הנה"ב מים אין בו אבל הוא ממולא מנחשים ועקרבים שהם מח"ז וכו', וזהו הקו"ף שהם כקוף• בפני אדם, דאדם הוא מחדו"מ•, א' מחשבה, ד' מ' דיבור ומעשה, אבל קליפה הם רק כקוף בפני אדם, דבקדושה המחדו"מ ממולא מאור הקדושה, ובסט"א ממולא ממח"ז כו', וזהו שא' בזהר ונטלין אות שי"ן שהוא מה שלוקחין האדה דהארה מהארת החיות דקדושה וזהו הקיום שלהם.

קיצור. בקדושה נעשה מד' ה', ממחר"ד בא למעשה שכולם ממולאים בתומ"צ. בסט"א נעשה מר' ק', ממחו"ד דלעו"ז נופל במעשה לא טוב.

ט) והנה במשכן ומקדש שהי' העבודה לאהפכא חשוכא לנהורא בעבודת הבירורים דקרבנות, לכן כתיב ועשית את הקרשים כו' עומדים, שנקראים קרשים בשם עומדים, והוא ע"ד מה שהמצות נקראים עמודים•, דתרי"ג מצות דאוריתא וז"מ דרבנן הם תר"ך עמודי אור, וכמו העמוד ה"ה מחבר הגג והרצפה להיותם כאחד ממש, הנה כמו"כ המצות הם עמודים שהם הממשיכים ומחברים אוא"ס ב"ה עם העולמות. וזהו ג"כ מה שקרשי המשכן הם עצי שיטים

מעין גנים באמ"ח : ראה לקו"ת פ' חוקת ד"ה אז ישיר. ד"ה שחורה אני תש"ב (קונטרס מו). ד"ה מעין גנים (בס' המאמרים—אידיש).

הקו"ף שהם כקוף : סע"ח ושער הכוונות שם. מאו"א ק, א. ועוד.

דאדם הוא מחדו"מ : לקו"ת רד"ה בהעלותך (השני). ובכ"מ.

נקראים עמודים ... תר"ך עמודי אור : בתפלת ר' נחוניא הובאה בפרדס ש"ח פ"ב. נתבאר באגה"ק סכ"ט.

עומדים דוקא לפי שהם המחברים אור אין סוף ב״ה עם העולמות. והענין הוא דהנה כתיב גער חית קנה׳. והנה קנה הוא דכר דקליפה. וחית קנה הוא נוקבא דקליפה. וגער חית קנה שצריכים להכרית את הקנה. שהוא הקנה דקו״ף. וכאשר כורתים את הקנה של הקו״ף אז נעשה ה״א. והוא ע״ד דכתיב קנה וסוף קמלו. ובתיבת קנה שמקו״ף נעשה ה״א. אז הוא תיבת הנה. דהנה מורה על הגילוי. וכמ״ש ואמר ביום ההוא הנה אלקינו זה. והיינו הגילוי אור שיאיר ויתגלה לעתיד. דהגילוי דלעתיד הוא ע״י העבודה דעכשיו דוקא. ולכן עיקר גילוי הסובב (דאופן המשכתו שמאיר בכל העולמות בשוה). יהי׳ בגוף דלע״ל. שזה בא ע״י עבודת הבירורים דעכשיו. דבזה שנשמה יורדת למטה ומתלבשת בגוף ונה״ב. וישנם כמה מניעות ועיכובים ר״ל על לימוד התורה וקיום המצות והרע מתגבר בעולם התחתון. ועכ״ז אינו מתפעל מזה כלל ועוסק בעבודתו בלימוד התורה וקיום המצות. ואדרבא הוא מתחזק בזה ביתרון כח בדרך מלחמה ועבודה רבה (אשר ידוע שזה עיקר הניצוח. שהוא התוקף וזריזות בעבודה כו׳). הנה ע״ז הוא יתרון האור הנעשה מבירור וזיכוך החושך כו׳. וזהו דעל זמן דלעתיד לבוא כתיב ועמדו רגליו שהוא הקימה בב׳ רגלים. דאות קו״ף הרי יש לו רק רגל א׳. והוא הקנה של הקו״ף. דקיומו הוא בחד סמכא׳ ואינו קיום. והוא דשיקרא לא קאי. אבל אות ה״א הרי יש לו ב׳ רגלים. שהוא מה דקושטא קאי. וזהו ועמדו רגליו בב׳ רגלים. ובא ע״י העבודה להפך מאות קו״ף דקליפה הנעשה מרי״ש הנ״ל להי״א דקדושה. וזהו העמידה דעצי שטים. דעמידה מורה על הקיום והעדר השינוי. והיינו שע״ז מתגלה ענין אני הוי׳ לא שניתי . דנראה במוחש שהעולם וכל אשר בו חיותו מאלקות.

קיצור. קרשים עומדים שמחברים או״ס ועולמות. יבאר דע״י העבודה למטה כורתים הקנה דק׳ ונעשה הנה. גילוי אור. אני הוי׳ לא שניתי.

י) **וזהו** ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם. בתוכו לא נאמר אלא בתוכם בתוך כל אחד ואחד. דבכל או״א כאשר מהפך מחשוכא לנהורא הרי אסתלק יקרא דקוב״ה בכולהו עלמין. שנעשה יתרון האור. דהאור מאיר בגילוי. וזהו עצי שטים. שהוא מה שנתברר מהשטות דלעו״ז. וזהו ג״כ שנקראים קרשים. שהוא מה שמתברר משק״ר וקש״ר. ומבירור זה נעשה קרשי המשכן. ובעבודה הוא מה שע״י העסק בתורה וקיום המצות מהפכים ההרגש דעולם (דעם ועלט געפיהל) על הרגש אלקי. והיינו דהרגש העולם הוא למטה מן הדעת כנ״ל. הנה ע״י ההתעסקות בתורה ומצות מהפכים לנהורא. אז מען זאל דערהערן דעם נועם עריבות שבקיום המצות ולימוד התורה. וזהו באתי לגני לגנוני. למקום שהי׳ עיקרו בתחלה. דתחלת הכוונה בבריאת והתהוות העולמות הוא מה שנתאוה הקב״ה להיות לו ית׳ דירה בתחתונים. ע״י עבודת האדם בבחינת אתכפיא ואתהפכא הנה האדם שהוא עושה כן. היושבת בגנים. דגנים הם ב׳ בחי׳ ג״ע כנ״ל ג״ע התחתון וג״ע העליון. כל אחד לפי מדריגת עבודתו הם

נער חית קנה : ראה בכ״ז וח״ג רנא, סע״ב.. ספר הלקוטים תהלים סח.
בחד סמכא ואינו קיום : שבת קה, א. וראה זח״ג קכו ,ב.

חברים (דלפעמים נשמה מנשמה נאצלת כו׳), המקשיבים לקול העוסקים בתורה ומצות, וזהו השמיעני, שהם הגורמים עילוי במעלת עליית הנשמות כו׳, וזהו היושבת בגנים, אמר הקב״ה לכנס״י את הפזורה בגולה ורועה בגנים של אחרים, והוא ע״ד דכתיב כי כארבע רוחות השמים פרשתי אתכם כו׳, ובכ״ז יושבת בבתי כנסיות ובתי מדרשות לעסוק בתורה, ובפרט קביעות עתים לתורה ברבים, הנה החברים שהם מלאכי השרת שנק׳ חברים, לפי שאין ביניהם לא קנאה ולא שנאה ולא תחרות מקשיבים לקולך כו׳. ועש״ז נקראים ישראל צבאות הוי׳ וכמ״ש ויהי בעצם היום הזה יצאו כל צבאות הוי׳ מארץ מצרים. הנה צבאות הוי׳ הכוונה הוא על ישראל, וכמ״ש ויהי בעצם היום הזה הוציא הוי׳ את בני ישראל מארץ מצרים על צבאותם, דצ״ל מהו זה דישראל נק׳ צבאות הוי׳, דשם צבאות לא נזכר בתורה, וכאן קורא את ישראל צבאות הוי׳. וכן ביציאת מצרים מזכיר לצבאותם דוקא, וכמ״ש כי בעצם היום הזה הוצאתי את צבאותיכם מארץ מצרים. אלא דצבא יש בו ג׳ פי׳, א׳ ל׳ חיל, ב׳ זמן מוגבל וכמ״ש והלא צבא לאנוש עלי ארץ וגו׳ והג׳ מל׳ צביון וכדרז״ל (ר״ה יא א) ע״פ ויכולו השמים כו׳ צבאם לצביונם נבראו, והפי׳ דנש״י אם שהם חלוקים במדריגתם, בעלי השגה שהם מארי תורה ומארי רזין וסודות עילאין מארי חוכמתא, וישנם אנשים פשוטים, והם רק מארי עובדין טבין, שמקיימים את התומ״צ בתמימות, גם עוסקים איש איש בעבודתו לפי ערכו בתמכין דאורייתא בגופם ובממונם וכו׳ הנה זהו צביונם שזהו תכלית היופי מה שכלול מריבוי גוונים, דגוון אחד הרי אין בו יופי, ודוקא ריבוי גוונים, הרי ממשיכים גילוי בחינת הוי׳ ע״י עבודתם, וצבא שהוא הגבלה ומועד, הוא ע״ד ימים יוצרו ולוא אחד כו׳, דצבא לאנוש עלי ארץ דלכל אדם הרי יש לו זמן קבוע דימים יוצרו, וכאשר משלים ימיו בעבודת הבירורים באתכפיא ואתהפכא אז הוא בכלל צבאות הוי׳, וזהו ויהי בעצם היום הזה יצאו כל צבאות הוי׳ מארץ מצרים, דצבאות הוי׳ הם ישראל, שע״י עבודת הבירורים באתכפיא ואתהפכא הנה הם מבררים ומזככים את העולם, דעושים מקשר קרש והיינו דמהקשר דעולם, דמה שהעולם מראה את עצמו למציאות הרי זה שקר, וכידוע דעיקר הוא החיות המחי׳ אותו, הנה כאשר לומדים תורה ומקיימים את המצות נתהפך לקרש, שהוא מעצי שטים עומדים ומחברים אור א״ס כו׳, ולכן נק׳ בשם צבאות הוי׳ שהם מגלים וממשיכים גילוי ה׳, וצבא הוא זמן מוגבל, דכל עבודתם אשר בהימים יוצרו שניתן לכל אחד ואחד, יהי׳ לו אחד שיאיר ויתגלה ע״י עבודתו בחי׳ ד׳ אחד.

קיצור. ימשיך דקשר ושקר דעולם נהפך לקרש המשכן, ועי״ז באתי לגנוני, וחברים מקשיבים כו׳. עש״ז נק׳ ישראל צבאות ל׳ חיל זמן צביון.

יוצרו ולא אחד : ראה לקו״ת ס״פ שלח. ד״ה טוב לי וד״ה ביוך אסקיד (בס׳ המאמרים — אידיש).